

W tym numerze:

- ⇒ ENIGMATYCZNA SYTUACJA CHIN NA ŚWIATOWYCH RYNKACH ŻYWNOŚCIOWYCH

Chociaż Chiny stały się główną, o ile nie dominującą, siłą na światowych rynkach wyrobów przemysłowych, to przyszła rola ich sektora żywnościowego i rolnego w handlu międzynarodowym będzie prawdopodobnie nadal niepewna. Jest to jedyny wniosek, który można wysnuć z obecnie dostępnych danych dotyczących rozwoju chińskiego rolnictwa i modelu spożycia żywności, po wprowadzeniu reform strukturalnych i politycznych w ciągu ostatnich trzydziestu lat.

Z jednej strony przybierający na sile wzrost ekonomiczny niewątpliwie przyczynił się nie tylko do zwiększonego spożycia żywności oraz do zmiany modelu jej konsumpcji, ale również do wzrostu krajowej produkcji żywności. Z drugiej strony wzrost ekonomiczny spowodował odpływ zasobów, w szczególności siły roboczej z sektora wiejskiego, jednocześnie w wyniku modernizacji rolnictwa zwiększyła się produkcja tego sektora, co zmniejszyło popyt na produkty importowane. Połączenie dwóch czynników – spowolnienia wzrostu ludności i zmiany w modelu spożycia żywności – oznacza również, że rolnicy produkują więcej produktów zwierzęcych, wykorzystując pasze produkowane w kraju. Zmniejszenie spożycia pszenicy i ryżu oznacza, że można było przeznaczyć więcej ziemi na uprawę kukurydzy oraz innych roślin pastewnych, a także na uprawy ogrodnicze. Wraz ze wzrostem koniunktury w Chinach zaszła zmiana w modelu konsumpcji, tzn. zamiast węglowodanów spożywa się więcej żywności zawierającej białko. Obecnie mniejsze jest spożycie produktów zbożowych, takich jak ryż, chleb i makarony, nastąpił zaś wzrost konsumpcji mięsa oraz artykułów mleczarskich. Zgodnie z danymi opublikowanymi przez Główny Urząd Statystyczny Chin roczne spożycie produktów zbożowych w miejskich gospodarstwach domowych zmniejszyło się o prawie połowę z 145 kg na osobę w 1981 r. do 76 kg w 2006 r., a spożycie oleju roślinnego oraz produktów zawierających białko pochodzenia zwierzęcego zwiększyła się o różne, lecz znaczące ilości. Na przykład spożycie drobiu wzrosło o 334%.

Pomysłne reformy

Niewątpliwie nastąpił wzrost chińskiej produkcji rolnej w okresie realizacji głównych reform rządowych i strukturalnych w ostatnich trzech dekadach. Najnowsza analiza przeprowadzona przez Służbę Badań Ekonomicznych (ERS – Economic Research Service) Amerykańskiego Ministerstwa Rolnictwa (USDA) dotycząca rozwoju chińskiego sektora rolno-spożywczego od czasu reform z lat osiemdziesiątych, wskazuje, że „Produkcja krajowa zaspokaja w większości rosnący popyt na żywność coraz bardziej bogacącej się ludności Chin. W miarę jak Chiny tworzyły i rozwijały rynki, rolnicy różnicowali swoją produkcję w kierunku zwierzęcej, hodowli ryb oraz produkcji owoców i warzyw, jednocześnie zwiększając produkcję podstawowych zbóż”. Proces ten odbywał się w okresie, w którym miliony pracowników rolnych odchodziły z rolnictwa do pracy w przeżywającym boom w Chinach sektorze przemysłowym. Wskazuje to wyraźnie na to, że rolnictwo Chin nie wykorzystywało w ogromnym stopniu swojego potencjału produkcyjnego przed wprowadzeniem reform rynkowych. „Pozwalając rolnikom na produkcję zgodnie z bodźcami rynkowymi oraz łagodząc kontyngenty produkcyjne i ograniczenia w handlu międzyregionalnym, umożliwiono chińskim rolnikom bardziej efektywne wykorzystanie zasobów, zwiększenie produktywności i zmniejszenie marnotrawstwa”, twierdzi ERS. Po uwolnieniu rynków oraz liberalizacji użytkowania gruntów produkcja zbóż (ryżu, pszenicy i kukurydzy) wzrosła z 247 mln ton w 1978 r. do 339 mln ton w 1984 r. i przekroczyła 470 mln ton w 2008 r. Co znamienne, by zaspokoić zwiększony popyt na pasze zwierzęce i utrzymać eksport przynoszący zyski w

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

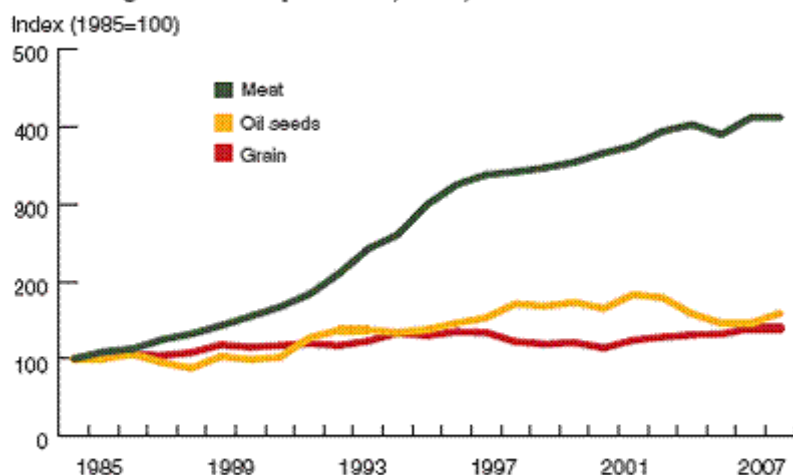
Prawa autorskie do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione

walutach wymiennalnych, produkcja kukurydzy rosła szybciej niż innych zbóż. W okresie realizacji reform produkcja artykułów pochodzenia zwierzęcego wzrosła - głównie mięsa (przede wszystkim wieprzowiny) i jaj; produkcja mleczarska zwiększyła się w ostatnim okresie w wyniku zmian w modelu spożycia żywności. Szacunki w branży wskazują, że wykorzystanie kukurydzy jako paszy zwierzęcej rośnie w umiarkowanym tempie. Obecnie pasze zwierzęce stanowią około dwóch trzecich w strukturze chińskiego popytu na kukurydzę. Skorygowane dane statystyczne opublikowane w 2008 r. przez Główny Urząd Statystyczny Chin wskazują, że produkcja mięsa wzrosła o około 3% w okresie od 1997 do 2007 r.

Eksport kukurydzy

Obecnie Chiny są drugim w świecie, po Stanach Zjednoczonych, producentem kukurydzy. Wykorzystanie kukurydzy na cele paszowe i przemysłowe rosło szybciej niż ryżu i pszenicy. Produkcja rosła, by zaspokoić ten popyt, a uprawa tej rośliny rozszerzyła się na obszary, na których wcześniej uprawiano zboża przeznaczone na żywność. Ze względu na tę zmianę w strukturze produkcji rolnej Chiny nie importują dużych ilości kukurydzy od połowy lat dziewięćdziesiątych, przy czym z roku na rok eksport kukurydzy waha się w zależności od polityki rządowej oraz trendów cen światowych w stosunku do cen krajowych. Jednakże ERS spodziewa się, że stały wzrost wykorzystywania kukurydzy na cele paszowe i przemysłowe ograniczy eksport Chin i może spowodować, że staną się one importerem netto kukurydzy.

Indexes of grain and meat production, China, 1985-2008

Source: China's National Bureau of Statistics (NBS) data.

Wskaźniki produkcji zbóż i mięsa, Chiny, okres 1985-2008

Wskaźnik (1985=100)

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego Chin

Jednakże szereg czynników będzie oddziaływać na efekt netto wzrostu ekonomicznego, który wpływa na popyt wtórny na import środków wymagających intensywnego wykorzystania użytków rolnych, przeznaczonych na produkcję artykułów pochodzenia zwierzęcego i tekstylnych. ERS utrzymuje, że popyt na produkty pochodzenia zwierzęcego będzie nadal wzrastał, lecz zakres, w jakim ten dodatkowy popyt będzie zaspokajany przez import produktów zwierzęcych zależy od stopnia poprawy efektywności produkcji zwierzęcej oraz innych czynników, takich jak zwalczanie chorób zwierzęcych.

Zmiana strukturalna

Zasadniczo chińskie rolnictwo nadal charakteryzuje się niewielką skalą. Głównym czynnikiem wzrostu chińskiej produkcji zwierzęcej było przekształcenie w przeważającej mierze

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione

niewielkiej produkcji małych gospodarstw rolnych na bardziej nowoczesne gospodarstwa produkcyjne prowadzone na poziomie wsi, dzięki bezpośredniej dostępności kredytów rolnych oraz rozwojowi i upowszechnianiu technologii. Jedynie niewielka część produkcji zwierzęcej, w szczególności produkcja drobiu, jest obecnie prowadzona w dużych, w pełni zmodernizowanych obiektach produkcyjnych. Oczekuje się, że pewne działania polityki rządowej, tzn. kampania na rzecz zaprzestania drobnej produkcji zwierzęcej przez gospodarstwa rolne, przyczyni się do dalszego wzrostu produkcji. W coraz większym stopniu jest to postrzegane przez polityków jako działanie nieefektywne, a odpady z prowadzenia większych operacji są głównym zagrożeniem dla jakości wody oraz środowiska naturalnego na obszarach wiejskich. Ministerstwo Rolnictwa w Chinach realizuje wspólny program w celu ułatwienia wprowadzania usprawnień technologicznych i ograniczenia zagrożeń dla środowiska naturalnego. Bodźcem w tej kampanii jest zwiększony dostęp do kredytów.

Możliwości dalszego wzrostu

Możliwości wzrostu produkcji poprzez dalszą racjonalizację są z pewnością ogromne. Według spisu rolnego przeprowadzonego w Chinach w 2007 r. w kraju jest 200 mln gospodarstw rolnych i około 122 mln ha gruntów ornych – średnio 0,6 ha na gospodarstwo. Na ogół te małe gospodarstwa rolne są podzielone na kilka nieprzylegających do siebie działek rolnych. W celu zmaksymalizowania produkcji na tych małych działkach rolnicy stosują bardzo intensywne metody, w tym wysokie zużycie nawozów oraz wielokrotne zbiory. Chiny są bardzo uzależnione od nawadniania w celu utrzymania plonów na odpowiednim poziomie; 50% gruntów jest nawadnianych. Szerokie stosowanie nawadniania ma szczególnie istotne znaczenie w bardziej suchej, północnej części kraju. Istotne pytanie odnoszące się do przyszłości brzmi: czy wysoka stopa wzrostu może się utrzymać dzięki zwiększonej modernizacji technologicznej?

Kraj obecnie stoi w obliczu szeregu problemów, które będą trudniejsze do rozwiązania. Do najważniejszych będą należeć nadmiernie wyeksploatowane grunty i zasoby wodne, lecz ERS wskazuje, że Chiny będą musiały również rozwinąć nowoczesne instytucje zajmujące się zbytem produktów oraz infrastrukturę w celu zwiększenia dochodów ludności wiejskiej, żeby dorównały one dochodom mieszkańców miast, a także rozwijać i dostosowywać technologie rolne. Co znamienne, wzrost produktywności w rolnictwie osłabł w ostatnich latach, sugerując, że zmniejszyły się możliwości osiągnięcia przez Chiny zwiększonej efektywności w wyniku reform rynkowych z nieodległej przeszłości. Jednakże prawdopodobne jest, że zwiększony popyt Chin na mięso i inne produkty żywnościowe wysokiej jakości będzie nadal zaspokajany przez rosnącą produkcję krajową. Niewątpliwie Chiny będą wciąż uzależnione od importu roślin oleistych w celu zaspokojenia rosnącego popytu wewnętrznego na wysokiej jakości oleje roślinne oraz pasze zwierzęce o wysokiej zawartości białka. Mogą także stać się znaczącym importerem, w miarę jak popyt krajowy na produkty zwierzęce będzie nadal wzrastał.

* "China's Ongoing Agricultural Modernisation - Challenges Remain After 30 Years of Reform". [Trwająca modernizacja rolnictwa Chin – wyzwania po 30 latach od wprowadzenia reformy] B.Lohmar, F.Gale, F.Tuan, and J.Hansen, USDA Economic Research Service. Economic Information Bulletin Number 51, April 2009. [Biuletyn Ekonomiczny USDA ERS nr 51, kwiecień 2009r.] <http://www.ers.usda.gov/Publications/EIB51/EIB51fm.pdf>

(Źródło: Agra Europe Weekly nr 2357 z 17 kwietnia 2009 r. *China to remain an enigma in world food markets*)

Agroekspres publikuje
Centrum Informacji i Dokumentacji
Fundacji Programów Pomocy
dla Rolnictwa FAPA,
ul. Wspólna 30, pok. 32,
tel. 623 19 92, 623 19 91.

Prawa autorskie do artykułów,
publikowanych w niniejszym
wydaniu przez Fundację
Programów Pomocy dla
Rolnictwa, przysługują
Wydawnictwu Agra
Informa Ltd. Naruszenie
w jakikolwiek sposób
praw autorskich Wydawnictwa
Agra Informa Ltd
jest zabronione